ԵՐԱՅ

Տարեգրական Լուրեր

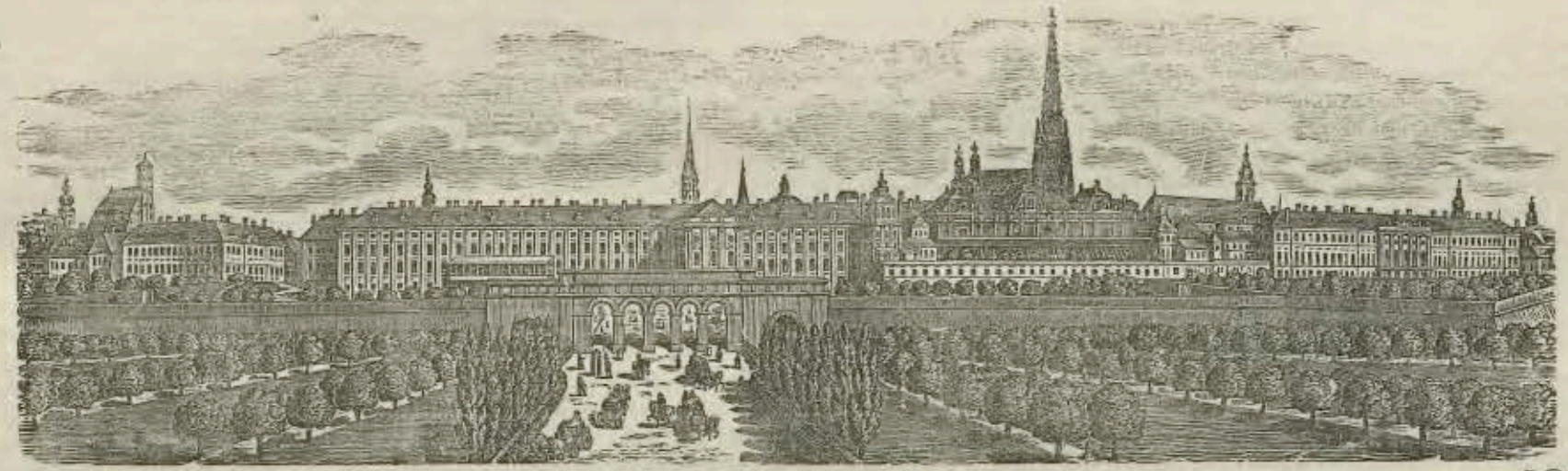

Թիւ 26 — 26 (14) ՅՈՒՆԻՍԻ — 1849

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՒՍՏՐԻԱ · Աստուծոյ լուրեր։ — Մահմուտատան։ Զանազան պատերազմներ։ — Լոմբարդիա ու Վենետիկ։ Վենետիկի լուրեր։

ԳԵՂՄԻԱ · Վերջին գեղեցիկաւն մանրամասն պատմութիւնը։

ԳԼԽՈՐԵՆԻԱ · Պատմի ու Ցայրի գեղքերը։ Գիրանդիւրդի ապստամբին ժողովքին վերջը։

ՀՈՒՍԱՍՏԻ ՏԵՐՈՒԹԻՒՆ · Դաշտիայիր ամեն Ոգամի քաղաքը կը գտնեն։ Աստուածիր Ընդանի կ'տանին։

ԱՆԳԼԻԱ · Լոնդոնդանցին մէջ խոսուածները։

ՌՈՒՍԻԱՍՏԱՆ · Ձերբեցիներու լուրդ մը կ'տանեն։

ԼԻՈՍՏԱՆԻ · Կարգաց Աշխարհ։

ՕՍՄԱՆԱՆ ՏԵՐՈՒԹԻՒՆ · Ազգին վիճակը։ — Եգիպտոսի ու Աբասիայի լուրեր։

ԱԿՈՍՏԻՒ

ԳԻՆԱՆԱ, ՅՈՒՆԻՍԻ 25

Այս օրերս Պաւիէրայի թագաւորին եղբայրը Լուիտպոլտ իշխանը Պաւիէրայի պաշտանէից գահերեցին հետ մեկնարգարեալ եկաւ։ Եւ կը կարծուի որ Գերմանիայի թագոյին վրայ խօսելու համար է, որովհետեւ առանձին մէջ Պաւիէրա ու Աւստրիա իրարու հետ. թիւնդիր են։

— Կայսրը Պաւիէրայի թագաւորին Աւստրիայի հետ ունեցած բարեկամական կապակցութեան համար՝ իր եղբօրը Փերդինանդոս Մաքսիմիլիան արքայազնին ձեռքով անոր Ալիզաբեթին կարգին նշանը խաչեց։ Նշանակս Ալուսաց սպասաւորը Երուսաղեմ Բազաւորիչ իշխանին, եւ Պայմանագրի պաշտօնէից գահերեց Նարվայլէ զօրավարին։ Ա։ Մարիանոսի կարգին մեծ խաչը խաչեց։ Կ'նշանակ որ Ազգային կառավարութիւնը Աւստրիայի հետ շատ բարեկամացած է։

— Մայիս 19ին Օրմից սպարապետի տեղակալ Զիչին գատաստանը լինցաւ։ Ասիկա ինչպէս տարի Վենետիկի զօրաց հրամանատարն էր, եւ Վենետիկցիք ապստամբելուն պէս՝ առանց դէմ դնելու բոլոր զօրքովը քաղաքէն դուրս թաշուելուն համար զատաստանի տակ ձգուած էր։ Հինգ դատաստանն յանցաւոր դատուելով՝ 10 տարի բերդի մէջ բանտարկելու դատապարտեցան։

ՄԱՐՇԻԼԻԱ։ Ինչպէս անցեալ անգամ բսինք, կայսերականաց բուն բանակին եւ Մարշիլիան մէջ շատ փոքր կռիւներ կը պատահին, որոնց մէջ երբեմն կայսերականը յաղթող կ'ելլան, երբեմն ալ Մարշիլները։ Մայիս 13ին կայսերական զօրաց առաջին զօրամասերը՝ սպարապետ տեղակալ Շիւրի զօրավարին հրամանին տակ՝ գէպ ի Ռասպ յատուկանալու ատեն՝ անոր մէկ մասը (7000 հոգւով եւ 12 թնդանօթով) վրայ զօրավարին հրամանին տակ՝ Շիւրի գումարտակին բաժնուեցաւ, եւ մինչեւ Զոռնա ու Պէս-Շատոնի գիւղերը գնաց։ Մարշիլները նոյն տեղերուն բնակիչներուն ձեռքովը ասոնց զօրութիւնն իմանալով՝ յանկարծ վրանին յարձակեցան եւ զարկին եւ զարկին եւ վրանէն ալ եւ քաշուելու ատեն ծանր վիրաւորեցան։ Ուստի, նոյնպէս մեռաւ հայրապետ Պանիէլ կոմսն ու 3 պաշտօնական, Սակայն իշխանը դիրքի բռնուելուխակ հասարակ զօրքին մեռածներուն ու վիրաւորածներուն թիւը 200ի չափ է, բայց Մարշիլներուն ալ կորուստը * մեծ եղաւ։ Այս անցեալ թիւնները՝ Վիենայի լրագիրներէն կու՝ Հանդարտացաց զօրաբանները ալ նոյնպէս կու տան։ Կայսերականաց առ ձախորդութիւնը պատճառ եղան Պէս-Շատոնի գիւղին բնակիչները, որոնք մեծ Մարշիլները ծածուկ կանչած էին եւ. մեծ իրենք պատուհաններն կայսերականաց վրայ հրացան պարպած էին։ Ուստի եւ բանակին վերին հրամանատար Հայնաւ մեռաւ՝ ասոնք պատժելու. եւ ուրիշներուն զգուշացնելու աղդարարութիւն մ'ընելու համար՝ հրամայեց որ նոյն գիւղը բոլորովին այրեն ու ջնջեն, որն որ ամսոյ 21ին կատարուեցաւ, ու եկած մարդասէր զրաշ մարդիներով միայն եկեղեցին վնաս մը չկրեց։

Մայիս 16ին Շիւրի կողմէն** վրայ ու անոր մոտերը երեք տեղ՝ Պէնշ, Կուզա ու Շինեաւ գիւղերու մէջ մի եւ նոյն ատեն Մարշիլները կայսերականաց վրայ յարձակեցան, բայց ամենայն զօրութիւններն արդէն յաւաղոյն իմացած ըլլալով՝ զանազան տեղի կորստաբերութիւններ ըրած էին, ու ասով կրցան յարձակող Մարշիլները մերնտել՝ առ կռիւներուն մէջ ամենէն ասաւիկը կուրդի քաղեցած էր, ինչու որ կայսերականը դարանի մէջ զրքը ունէին, որոնք երկու անգամ Մարշիլներուն վրայ հարձակելով՝ մեծ ջարդ տուին։ Կայսերականք առ կռիւներու մէջ 7—8 թնդանօթ առին, բայց իրենց իրենցմէ եւ թէ Մարշիլներուն կողմանէ մեռածներուն ու վիրաւորածներուն թիւը դեռ չէն կրցած ճիշդ իմանալ ու ասել։ — Մայիս 17ին Սերտահնի գիւղին քով սպարապետ տեղակալ Ռաշլաս Մարշիլներուն հետ գրաւեալ եղաւ. եւ անոնցմէ քանի մը հարիւր գերի** եւ 8 հատ 12թիւրնոց (5½ հանդոց) թնդանօթ առաւ։ Այս պատերազմին մէջ կայսերական սիրաւոր ձիաւոր մը օրն որ թիւնամեաց ձիաւորներուն պաշտանակալ մը եռեւէն թնդուած կը հարածեր, 12 քայլ հեռուն տեղը պիտէս ուժով մը անոր վրայ դնուեց, որ կռնակէն ծակեց ու. ծայրը կուրծքէն դուրս եկաւ, եւ. պիտէս հնձեալը մեռած՝ ձիէն մարդ ինկաւ։

Մայիս 21ին Մարշիլները Շիւրի կողմէն վրայ բաղանիեամբ կայսերական բանակին մէկ մասին վրայ յարձակեցան եւ մինչեւ Բերբէ քշեցին։ ասոր վրայ անմիջապէս բանին մէջ Զուռաստ զրքը կայսերականաց օգնութեան գնաց, եւ. 22ին Աւստրիայի եւ Ռուս զրքը մեկտեղ Մարշիլներուն վրայ յարձակեցան ու. կէսօրեայ զրաստեալ՝ որ 30,000 Մարշիլ. զրքին վրայ անձամբ կը հրամայեր, Վասկ գիւղին անկին մինչեցին, ու ասով կիրակի լուսիլ օր մեծ պատերազմները սկսան։

Կայսերականաց մեծ բանակին աս կռիւներուն դրաւած առնելը՝ Նլաչիչ սեպուհը հարատարին բանակով մեծ յաղթութիւններ կը կատարէ ու շարունակ յառաջ կը քալէ։ Մարշիլներու Ռեպրիկ զօրապետին զրքը զարնելէն եւ գրեթէ բոլորովին ցրուելէն ետքը՝ ամսոյս 11ին Նպատային առջեւն եկաւ եւ թիւնամեաց պատերազմները յարձակմամբ առնելով՝ 12ին առանց արդելքի ներս մտաւ։ Մարշիլները անիրաւն պատուհաններէն սկսան իր զօրացը վրայ կրակ ընել, ասոր համար զրքին ալ շատ սներու կրակ տուաւ։ Քաղաքին բնակիչները՝ օրանց մեծ մասը Սերուիացի է, ամէն ինչ քերնին թող տալով՝ հագիւ կրցան քաղաքէն դուրս փախչիլ, որովհետեւ նոյնպէս՝ Նլաչիչին զրքին առնուելուն պէս՝ Ռեպրիկ՝ որ Մարշիլներուն ձեռքն է, սկսան քաղաքին վրայ ասստիկ կրակ թափել, ու շատ կողմերը բոլորու զոհ եղան։ Այս ամէն հրատարակ գնդակներով քաղաքին 800 տուն այրեցաւ։ Նլաչիչ աս ողորմելիներուն 20,000 արծաթի փիորին տուաւ, որ մէջերնէն բաժնեն։ Նոյնաց առնելէն ետքը զրքաց մէկ մասը հոն թող տուաւ որ Թէզրոմարատանը աւելի խիստ պաշարեն եւ անկէ իր բուն բանակին մինչեւ Օգէշ յառաջացաւ։ Երկու դուռնարակ ալ Զիկոլոմբրի եւ Ս։ Թոմասի ամուր պատնէշին վրայ խաբրեց որ նոյն տեղերն առնելով՝ թող չտան որ Մարշիլները իրենց Թոպոս կամ Թիսա գնան վրայ նաւարկութիւն ընեն։ Բերցեալ յաղթուելէն ետքը՝ 2—3000 զրքը Բեպրոմարատենի մէջ թող տուեր Խերեցիանոպոլիս գացեր է։

— Օրեցիներն եկած լուրերը կը ծանուցանեն որ Օսմանեան Սերուիայի Տամիկներուն եւ Մարշիլներուն մէջ ոչէկ բարեկամական կապակցութիւն կայ։ Տամիկները Բանիոյի մէջ կորզ առաջ մեծ նոյներ (սուզանիներ) հաստատեր են, եւ սուզ գնով Մարշիլներու ամէն բան կը ծախեն։

— Հաշի Ալգիա Բոսնիանոս անուն լրագիրը Յունիսի 10ին կը գրէ որ Աւստրիայի Վալաք հրամանին Կանդոլ անունով հրամանատարը Գալիցիայի բերդը պաշարող Մարշիլ զրաց վրայ յանկարծակի յարձակեր ու զրքերը է, եւ բերդին մէջ կնդակուր խոմիր է։ Այս բանս ուրիշ կողմանէ եկած լուրերն ալ կը հաստատեն ու կ'ասեն որ Ռուսերն ալ Աստրաք մտան։

— Կանդիոյի Ցուգալ քաղաքը կեցող Ռուսաց գլխաւոր բանակը (80,000 հոգի) Բասրեբիչ սպարապետին հրամանատարութեամբ ջրաս մտա բաժնուած Մարշիլներն մտաւ։ Դակ պաշտօրի

գումարը կայիցիայի ու Մահմատանի սահմանագլուխը պիտի կենայ։ Ռուսաց կայսրն ալ դարձեալ իր երկիրները դնայ։

— Մահմատները առ մատրա ղեմ զօրապետին մեկ մասը՝ զոր որ Լուտիայի մէջ կայսերական վիշապ ձիաւոր մը սրով կոտրած էր, գտնելով՝ մեծ հանդիսաւորեամբ թաղեցին, որուն վրայ Գոշոթի ալ դամբանական ճառ մը խոսեցան։

— Գոշոթի՝ ռումինեներուն հաւատացընելու համար որ Օսմանեան պետութիւնը Մահմատներուն հետ բարեկամութեան մէջ է, այնպէս ձեւացուց որ բարի գրագրի Գուռը իրենց դեսպան խրկեր է, ու առ շինուու Ցառիկ դեսպանը Բեչթի մէջ հրապարակաւ մեծ հանդէսով ընդունեցաւ, եւ հրատարակեց որ Գուռը 100,000 զօրք՝ Մահմատներու օգնութեան կը խաւրի։ Կը կարծուի որ առ սուտ դեսպանը ան Վալաքին ըլլայ, զոր որ Կոստանդնու պոլսէն ինք ղինքը Մահմատներու դեսպան անուանող Ընդիրի խաւրեց։ Գոշոթի դարձեալ հուսակիր առաւ. որ Լուտ. Նապոլէոնը Փարիզ սպասնուելի է ու Յորթիւ-Ռոզէն կրկին հաստատակամութեան գահերէց դրուեր է։ Ռուսերը Մահմատատանի վրայ դիմի չգան եղեր, վասն զի Գրագաւի քով ազէկ մը ջարդ կերած ատու քաշուած են եղեր, (ուր որ Մահմատները դեռ կայիցիայի սահմանը ոտք կոխած չեն)։ Ասոնցմէ զատ՝ ինք Վիենայի լրագիր մը տալիս կու տայ, որուն դիրքը, գրերուն ձեւը եւ ամէն ներքին կազմութիւնը Վիենայի պաշտօնական լրագրին նմանցընելով՝ կը կարծեցընէ որ բուն Վիենա տպուածն է, բայց մէջի լուրերը՝ իր հնարած սուտերն են։ Ասանկ բաներով մարդիկ կը խաբէ։

ԻՍՊԱՆԻԱՅԻՆ ՈՒ ՊՈՐԹՈՒԳԱԼԻՆ։ Հոսանգայ վրայ տա անգամ երեւելի լուր մը չունինք։ Բառեցքի տպարարանը Դանկանպէն Աւստրիական երկիրներուն դառնալով՝ ամսոյս 13ին Վենետիկի շրջակայ տեղերուն երրորդ անգամ պայթեցութիւն ընելէն եւքը՝ դարձեալ Միլան գնաց։ Վենետիկի քաղաքը դեռ Աւստրիայէ՝ շրջանքի կամրջին վրայ ամուր մարտկոցներ շինելու եւ միանգամայն պրոնտոյզ մէրդն ատնելու կ'աշխատին, որպէս զի կարող ըլլան ամենայն ուժով բուն քաղաքը պարնել, ինչու որ մինչեւ հիմա քաղաքին ներսի դին միայն մը հիւսան հոսոյցնել։ Վենետիկցոց թնդանօթակիր (cannoniera) նաւակները Աւստրիացւոց շինուածքներուն շատ ապդէլք կ'ելլան ու շատ անգամ ալ կ'ուրեն։ Մանին իր ճարտասանութեամբը ժողովրդեան վրայ տիրած է եւ ուզածին պէս կը դարձնէ։ Քաղաքին մեծ մասը ժամ մը յառաջ առ միճակէն աղատելու համար՝ անձնատուր ըլլալ կ'ուզէ, բայց մարդ մը չկրնար առ բանիս վրայ բերան բանալ ու ճիկ հանել։ Փայտի պակասութիւնը շատ զդալի է։ Մը թիպէտ քիչ՝ բայց դեռ կը գտնուի։ — Սակայն կ'երեւայ որ Մանին երկմաղով ժողովրդեան վատահութիւնը կը կորսընցընէ, վասն զի Գուրին տպուաղ Ֆոնոդինդոյ լրագրին Յունիսի 6ին Վենետիկէն ատանկ կը գրեն։ Մէջի հրատարակիչին որ Մահմատները թրեսա հասեր են ու մեզի սպառնալիան կու գան եղեր, Դաղդիայի կառավարութիւնը կարծանուր է ու նոր դրուածը Աւստրիայի դեմ պատերազմ բացեր է։ Մենք առանք տարակուսելուն խնդիր, բայց ի վախճանի իմացանք որ բոլոր տուա են եղեր։ — Վերջին լուրերուն նայելով՝ Վենետիկցիք Թուռնկոմէն դարձեալ պատպանուր խաւրեր են։ բայց կ'երեւայ որ շատ խանարհական պայմաններով է, ինչու որ Աւստրիայիք անմիջապէս կրակը դադրեցուցեր ու Թասանդրի սարարատի տարկանդակ մը հաներ են։

ԱՅՏՐԱ։ Կը՝ասէ լրագիրը ամսոյս 16ին կը գրէ որ ան հոգալի շատ Մահմատ ձիաւորները, որոնք առ օրերս իրենց եկած հրամանին հնազանդիլ ու Խոսրով Եղիմալ չուզելով՝ Մահմատատան փախչելու կը ջանային, հոս Սարիպայի սահմաններուն վրայ մասամասս գրեթէ բոլորն ալ բռնուեցան։ Ասոնցմէ՝ պիտանի ըլլալու համար ալ գենուորներն էին։

ԴԱՆԻԱ

ՓԱՐԻԶ։ 16 Հունիսի թէպէտ նախընթաց թուերս յաւելուածովը Փարիզի մէջ պատահած դէպքերուն պատմութիւնը տուինք, բայց առ անգամ աւելի եւս ընդարձակ ու մանրամասն գրել կ'ուզենք։ Ինչու որ թէ ապստամբին մէջ եւ թէ գրաբար մասնագրեան արժանի շատ պատգամներ կան։ առաջ միանգամայն կը տեսնուի որ առ նոր յեղափոխութեան փորձը յաջողելու բլլար նէ, ինչ նոր արիւնաթափ տեսարաններ ալ աշխարհս առջեւը պիտի բացուէին։

Նշեցինք բան էր որ Դաղդիան դարձեալ կարմիրներուն ձեռքէն ազատեց, ու փարիզցիներուն վրայ ահրեղանգ կուգէն փրկեց, այս ինքն Լուդ. Նապոլէոնին այրական հաստատութիւնն ու Շանկառնիէ զօրապետին ճարպիկութիւնը։ Լուդ. Նապոլէոն Շանկառնիէ զօրապետին բացարձակ իշխանութիւն տուեր էր, որ ապստամբութիւնը նուաճելու համար ապատ գործէ, ինչպէս որ ինք ազէկ կը դատէ։ Շանկառնիէ առ իշխանութեամբ զօրքին հրաման տուաւ որ փողոցներուն վրայէն քար շարժողը զարնեն մեռցընեն։ որով խռովարարները ճամբաներուն վրայ քարակոյտներ ու պատնէշներ չինելէն ազատեցան։ վասն զի թէպէտ շատ անգամ քարակոյտ չինելու ձեռք զարկին, բայց զօրքը վրանին կրակ ընելուն պէս փախան, ու ալ չհամարձակեցան, ուր որ ուրիշ անգամներ միայն զօրքին վրայ հրացան պարպելները զարնելու հրաման կը տարուէր։ Շանկառնիէ զօրքերուն վրայ հրաման կը տարուէր։ Ընդհանրապէս առ կերպով վարուելը խռովարարները սարսափեցուց, ու իմացան որ քարակոյտի մը ետեւ պատնէշ մը հանելու համար մեռնիլ է։ Ասոնց մեռնիլ է։ Ասոնց մեռնիլ է։ Ասոնց

տասանի պիտ՝ որ կանչէս)։ Պարոն Թիէր, քու օրինքդ ու կարգ կանոնդ Պերմանիան նուաճած է, քու կարգ կանոնդ Պաղդիացի սահմանները մտնելու վրայ է, քու կարգ կանոնդ դէպ ի Սպրոտարբ քաշելու վրայ է, քու կարգ կանոնդ Վիւրդեմբերգի մէջ ալ զօրացաւ, քու կարգ կանոնիդ ծայրը միացուելիւն է։ դուն Դաշնակցոց կողմակիցներէն ես, դուք (ալ կողմն դաշնակցի) հասարակապետական չէք։ (Ալ կողմն ողջոյն ու պատուոյ, որ դուն այ աւազակներու եւ վրդովիչներու կողմակից ես։ Մէկ լեռնոտաց ապտ-ի մէն է գիտես, ասկն մարդ կը պատայ։ — Պ. Թիէր շատ անգամ բիւ՞ հիւսիսայ։ Հոխոշանները Լ. Շարլ-Ռոլանն Յեռուզը կը խրդիկեն։) Պ. Թիէր բեմէն։ Թող բոլոր Դաղիա իմ ճանչուա վիպէ, ես հասարակապետական եմ (Զ-ի կողմն ասա-ալ ֆարլիշայն — Հիշնական ֆիշաղ)։ Ես հասարակապետական հաւանած եմ։ Պատ էք, որ խելքի Ռիշմենդէն, խելքի Սիկիլիան ոտը հանեցիք, ու թշնամութեան ու խելքութեան մէջ ձգեցիք։ Հիմա հանեն ալ թշուառ ու խելքի կ՚ուզէք ընել (Ալ կողմն հանո-ալան, բաւական է, քու ձգենք)։ Բիա, Գրենիէս, Բաքրոլ Ցիլրա, Ասէլոմա, եւ ուրիշները շարունակ իմ ոտքերը կ՚ուզեն։ Ժողովին գոհերէցը կ՚ուզէ որ մասնաւոր ժողովքին առաջարկութեանը վրայ քուէ ձգուի։ Զախակողմեանները՝ Շ. չենք ուզեր, կը բողոքենք կը պատան։ ազգակցմեանները՝ բնրէք սարերը (քուէ ձգելու ատենը)։ սարերը կու գայ, ձախակողմեանները՝ Պատութիւն կելլանք ելլենանք, ու բոլոր ձախակողմը գուրս կ՚ելլէ։ Դահլիճը քուէ ձգուելէն ետքը կը հրատարակէ, որ 8 քուէի դէմ 377 քուէով Զախակողմեանները խնդիրը մերժուած է։ Դէս մինչեւ հիմա այս օրուան ժողովքին պէս աղմկալից նիստ եղած չէր։ Նախատական խօսքեր, գաւազան ու մինչեւ աթոռի (ընտ) գարնել կար։

Յունուր 13ին ժողովքին ալ ասանկ աղմիով էր։ Օտիրն Պատոյ նշան օրուան փարիզի յուզմունքը ժողովականներուն առջեւը դնելէն ետքը՝ ոտանց կ՚առաջարկէ որ արտաքոյ կարգի միջոցներ պէտք են բանենալի։ Տիւրոր ներքին գործոց պաշտօնեան առաջարկեց որ ժողովին ան օրը չքաւէնուի, ու փարիզ պաշարման վիճակի մէջ դնէ, որոնք երկուքն ալ խիստ վիճաբանութեան ետքը ընդունուեցան։ Պաշտօնեաները առաջարկեցին որ ընտրած պատգամաւորներուն դէմ ժողովքը դատ ու հարցափորձ հրատարակէ։ ասա ալ հարկաւոր ճանչ ցուցուելով ընդունուեցաւ։ Նոյնպէս քաղաքական ժողովակները գոցելու առաջարկութիւնն ընդունուեցաւ։

— Փարիզ, 17 Յունիսի։ Մայրաքաղաքը յանձնուան հանգարտութեան մէջ է, բայց գաւառները դեռ ոտքի վրայ են։ Գաւառներուն ռամիկապետական լրագիրները ամսոյս 12ին ու 13ին խուժադուժներուն հանած յայտարարութիւնները հրատարակեցին, ու շատ քաղաքներու բնակիչները անոնցմով գրգռեցին։ Ան գրգռութիւնը աւելցնալով խուժադուժեան ու ապստամբութեան փոխուեցաւ։ Լիոնի մէջ անցափի հասաւ, որ կառավարութիւնը Ալպեան բանակին մէկ մասը ան քաղքին վրան դարձներու պարտաւորեցաւ։ Լիոնի հրամանատարը իր գօրքովը Գրաս Թուս կեցաւ, ու հանկից ապստամբները դարձեցուց, մինչեւ որ որոշած օրուութիւնը հասաւ, ու ոտք ելլողները զգաց, բայց շատ արիւն թափուեցաւ։

— Լիսպատիներէն շատ մարդ բռնուեցաւ, ու միւսներնակ ալ բռնուելու վրայ են։ Նոյնպէս ան կողմանց լրագիրներէն շատներն ալ արգելուեցան։ Նախնէն ալ հիմա ակաւ մեր բերան մը բանենցնել, ու իր կոմիսարիները շարունակութեան յորդորել։

— Սէն Մարգէն ժողովքին մէջ Լեռնականներուն խարհուրդ ըրած առնը մէկ մեծ մը գտնուեցաւ, որուն մէջ իրենց ընդիրքներն ու որոշումները գրած են։ Ասկից կ՚իմացուի որ Լուդ։ Նապոլէոնին վար ձգուիլը յաջողէր նէ, կառավարութեան գլուխ պիտի ըլլայ Էլբրիւ-Ռոլէն իրրեւ դիկտատոր։

— Ս. իշնայի լրագիրը Փարիզի մէջ եղած դէպքերուն վրայ ասանկ կը խօսի։ "Չկայ աշխարհքիս վրայ երկիր մը, ուր չափազանց Զախակողմեաններուն այնչափ աղաղութիւններ արուած ըլլան, ինչպէս Պաղդիա։ իրենց ամէն ուղածներն ու պահանջմունքները՝ որոնք մէկ քաղաքական կարծեաց ձայն մը կրնար կարդուիլ, եղան կատարուեցան։ Թէ որ սուրգիս իրենց ցանքը միայն ան պահանջմունքները ձեռք բերել, եւ ոչ թէ ընդհանուր կարծեմնն ու ապահանութեան պատճառանք մ՚ըլլար նէ, ասոնք լաւ ընդունելէն ետքը՝ պէտք էր որ դոհ ըլլային, ու քաղաքացոյ մը վայել հանդարտութեամբ հաշտուէին։ Գաղդիացիք մինչեւ ան վերջին ծայրը հասան, որով դեռ կարդաւորեալ կառավարութիւն մը կարելի է, որն որ արտաքիններուն հետ խաղաղութիւնը պահէ, ու ներքին քաղաքացիներուն իրաւանցը երաշխաւոր կենայ։ չէ թէ միայն օրէնադրութիւնը, հապա նաեւ ամենէն մեծ գործադիր իշխանութիւնը բնաւ հանդարտութեան տակ ձգուեցաւ՝ առանց մեր դնելու ան մեծ վտանգին, որ ասկից կրնար պատահիլ, երբ որ քաղաքական կիրքերով լեցուած, դատարկակիւց ու ապականիչ սկզբունքներով մարդիկ՝ քաղաքութեան մասնակից ըլլալու իրաւունք ունենան, բայց կառավարները կը յայտնին որ իշխանութիւնը ժողովրդեան ձեռք ձգելով՝ առ շատերանց կողմնակցութիւնը կը շահին, ու ալ ասանք իշխանութեան դէմ խանգարք քան չեն ունենար։ Ես ընդհանուր քաղաքութեան ընարուած գործադիր իշխանութեան ալ շատ խիստ քարոզութիւններ դուրեցան։ սրէնադրական ժողովքը իրմէ մեծ սահմանուեցաւ։ բայց չափազանց կողմը նոյն ինչ ինչ որ էր։ Իր նպատակն էր անիշխանութիւն։ սակայն ասիկայ չկրնալով յաջողիլ ընել, ջանաց որ անոնք կառավարութեան կերպ մը դրուի, որմէ ի հարկէ անիշխանութիւն հետեւի։ Ան մոռացաւ։ ժողովրդեան ոգին ան չէր, ինչ որ ինքը կը կարծէր։ ժողովուրդը անիշխանութիւն չուզեր։ ուրարդականի դէմ եղած սկզբունքներով լեցուած խուժանն զատուիլ կ՚ուզէ։ Կարգ ու կանոն սիրող մարդիկ, Գաղդիայի ժողովրդեան բազմամիւ մասը՝ նոյն իսկ խուժադուժներուն ուզած պայմաններով՝ ուզեց քաղաքական ընկերութիւնը պահել։ Գաղդիայի բազմամիւ մասը ինքը զինքը ան կողմը որոշեց։ Զախակողմեաններն ան չէին կարծեր ու չէին յուսար։ Հիմա կը տեսնենք որ ասոնք աղգին մեծագոյն մասին գլուխ ծռել չեն ուզեր։ ժողովրդեան գերագոյն իշխանութիւնը, գրեթէ իրենք մինչեւ հիմա իբրեւ պատգամ՝ իրենց ընարեալ կը պարագրնէին, կ՚ուզուեն ու բանի տեղ չեն դներ։ քաղաքութեան ասեն իրենց կողմը քիչ քաղաքներ ունենան նէ, ընտանի պատերազմի դաշտը կը տնկեն ու "Զէնք առնենք" կը պոռան։ Եթէ որ ժողովրդեան մեծ մասին՝ մանաւանդ իմ կրկնապատիկ ու եռապատիկ մեծ մասին գլուխ ծռել չեն դիտեր, ինչ տեսակ կառավարութիւն որ ըլլայ, երբեք խաղաղութիւն չիկրնար ըլլալ ու ոչտեւ մը չեկնար ծագիլ։ Հիմա ոմ կրնայ ըսել որ աս քիչուոր մարդիկներուն ձայնը ժողովրդեան ձայնն է, կամ ոմ կրնայ ասանք ապատասէր կոչել, եւ ոչ մանաւանդ՝ խուժադուժ ու անիշխանասէր, որոնք իրենց անպիտան սկզբունքներուն գերեցիկ Պաղդիային ու անկից եւոր բոլոր երկրին մէջ ալ քաղաքային ընկերութեան կործանմանը պատճառ պիտ՝ որ ըլլան։ Կը խորհին ոմանք որոնք կը կարծեն թէ աս կարմիրներուն ըրածները ազատութեան հոգիէն յառաջ եկած է։"

Բայց Գաղդեոյի հիմակուան վիճակը քիչ մ՚ալ աւելի ուշադրաւ ճանչնալ տալու համար՝ Յունիսի 17ին Փարիզէն Լոյսն գրուած աս հատուածը հոս կը գնենք։

«Կարմիր լեռնակողմի (montagne rouge) տակ թաքցաւ հոգի տուաւ, բայց անոր տեղ սկսաւ ճերմակ լեռնակողմ (montagne blanche) մը բուսնիլ։ Ինչպէս որ կարմիրը չափազանց էր ու իր կարծիքը յայտնի ասանելու համար թուր եւ հաբ կը քարոզէր, այսպէս աս ճերմակն ալ կը ջանայ որ հիմնական կառավարութիւնը իր իմաստուն չափաւորութիւնն եւ կեցցնէ, յետադիմական (réactionnaire) ճամբայ բռնէ, վերջին ասպետներուն խիստ օրէնք մը հանէ ապագրութեան վրայ, ու ամէն տեսակ քաղաքական ժողովները բոլորովին ջնջէ վերցնէ։ Մենք չենք ուզեր ասանց վրայ դատաստան ընել, միայն թէ շատ յուզելի բան է որ ասանք իրենց կարգադրութիւններուն եւ դրած օրէնքներուն մէջ սահմանադրութեան դէմ ընելու երեւութին ալ զգուշանան։ Արդէն վեց ամսակատարական պլտիկ լրագիրներ արգելուեցան։ իսկ երեք հատ մեծկակ լրագիրներուն, որոնք են La Presse, Siècle ու National, ազդարարութիւն գնաց որ իրենց չափազանց վիճաբանութիւնն ու սուտիկ հակառակութիւնը քիչ մը չափաւորեն, ապա թէ ոչ՝ կառավարութիւնը զիրենք ալ անեկիւզ կ՚արդելէ։»

— Կոնէոնոան ՀԻՆԵԱԼ լրագիրը կը պատմէ, որ կառավարութիւնը ամսոյս 14ին խորհուրդ մը ընելով Ռուսիոյ զօրապետին նոր իշխանութիւն մը բաշխեցին՝ որ ամենայն ազգաց Հռոմ առնուելին եւոր՝ պիտ՝ որ հրատարակուի։ Ասոր մէջ, կ՚ըսէ նոյն լրագիրը, Գաղդիայի կառավարութիւնը ան ազատութիւններուն երաշխաւորութիւն կը խոստանայ, ուրոնք Ս. Քահանայապետը յառաջադոյն ամենայն շնորհած էր։

— Ի պարտութենէ հրատարակուած տեղեկութիւններուն նայելով՝ Փարիզի մէջ մինչեւ հիմա մաղձաբաժ մեռնողներուն թիւը 10,000էն աւելի է։ վերջին օրերը անանկ կ՚երեւար որ դարձեալ մեղմնալու վրայ է։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ԿՈՆԴԻՐՈՆԱՅԻՆ կառավարութիւնը Պատրիի հանրապետութեան ու Պաւիէրայի ապստամբած գաղդ գաւառին դէմ պատերազմը սկսաւ։ Ապրստամբներուն գլուխն վերին հրամանատարն է Միէրոսլաւսքի լեռը՝ (Պէտ՝ գլուխ՝ ընկերը) որն որ առաջուան Սիկիկիայի ապստամբութեան առնը նեապոլիսեցոց դէմ կուռեցաւ, իսկ Դաշտագ բերդին հրամանատար՝ Պաղդիացի մը դրուած է։ Յարմանք է։ Լեհ մը ու Պաղդիացի մը գերմանական սահմանադրութիւնը ոտքի ելլելու համար կը դատեցնին։ — Դաշնակցութեան 22,000 գօրքը Հեսենի մեծ դքսութեան սահմանին ուղղեցաւ 14ին Բայբէր զօրապետին հրամանատարութեանը տակ Պատրիի երկիրը մտաւ։ իսկ Պրուշի զօրքը Պրուշի իշխանին (թագաւորին եղբօրը) հրամանատարութեանը տակ Գաղդ մտաւ։ Գաղդի ապստամբները ամէն կողմէն հոս կը քաշուին, ու չնչուսայաւէր որ Գաղդի մէջ պատերազմ ըլլայ։ բայց Պատրիը նուաճելը քիչ մը դժուարութիւն պիտ՝ որ կրէ, վասն զի բոլոր պատերազմել զօրքը հոն ժողված է։

— Պրուշի իշխանը կառաւով երթալու ատեն Ինկելշպամի կողմերը յորենի արտի մը մէջէն վրան հրացան պարպուիլին։ բայց գնդակը իրեն չդպաւ։ հապա իրեն եռանը երկրորդ կառաւով եկող Պոլէն հարիւրապետն սրունքը վիրաւորեց։ Ասիկայ ընալը բռնուեցաւ ու Մայնց բերուեցաւ։ անունն է Ագամ Շպատէր։

— Գերմանական ազգային ժողովին Էդուարդպրդի մէջ դրած նոր կառավարութիւնը՝ Փրանքֆուրդի գործադիր իշխանութիւնն ու Յովհաննէս արքիդուքսը պաշտօնէն ինկած հրատարակած էր։ բայց տեսնելով որ միայն իրեն հրատարակելովը բանը չմղնցաւ, ուզեց ուղղակի Յովհաննէս արքիդքսին գործակալ մը խարել, որ եղած որոշումները առնոյ ծանուցանէ, ու միանգամայն պատերի ու Փարիզի դէմ գործելէն զինքը պարգելէ, որպէս զի հրապարակագրութիւնը հոն ղրկանալով՝ եղբէն բոլոր Գերմանիայի համար ալ խնդիր ըլլայ։ Յովհաննէս արքիդուքսը աս գործակալը չընդունեցաւ։ — Նոյն գերմանական ազգային ժողովը, որուն հիմա Գերմանացիք՝ Թատրական խորհրդանոց կը կոչեն Վիւրդեմբերգի կառավարութիւնն հիմա երթալով շատ բուռեցաւ, վասն զի շարունակ սասկ կը պահանջէր ու կը պնդէր որ Վիւրդեմբերգի զրքին ինչ հրամայէ։ Ասոր համար Վիւրդեմբերգի պաշտօնեանները Յունիսի 18ին նոյն ժողովին թուղթի մը խրատեցին որ անմիջապէս Շգուդգարդ թող տալով՝ երթ երթայ, ու ամէն զինուորական պատրաստութիւններն ալ տուան, գերմանական խորհրդանոցին ժողովականն ալ զրքով պատեցին։ Խորհրդանոցին անդամները նոյն գրքի գարնէրի պանդոկի մը մէջ իրենց ժողովքն ըրին, ու իրիկուանը գրեթէ կէսերեն Վիւրդեմբերգի երկրին երթալ գնաց։ Առանիով լմնցաւ ան գերմանական ազգային ժողովքը, որուն նպատակն էր ազգը միացնել ու զօրացնել, ու հիմա աւելի եւս երկպառակութեան մէջ ձգեց ու ակարացուց։ Ասոր պատճառը կ՚երեւայ նոյն ժողովքին մէկ մասին գերմանական կառավարութեանց դէմ զինիլը, զանոնք կործանելու ջանալը, եւ միանգամայն զանազան Գերմանացի կառավարութիւններուն իրենց մասնաւոր շահը փնտռելը։

ՀՈՌՈՄԱՅԻ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆ

ԼՍՈՂԵՍ որ անցած անգամ զրուցեցինք՝ Գաղդիացիք մինչեւ ամսոյս 7ը Հռոմ կը պարնէին։ Դէն եւ 8ին երկու կոլմնէ ալ կրակը բոլորովին գադրած էր, բայց 9ին նորէն սկսաւ եւ մինչեւ 12 յաւուր գնաց, երբեմն սաստիկ եւ երբեմն ակաւ։ Նոյն միջոցին Հռոմայեցիք քանի մը անգամ գուրս յարձակեցան ու Գաղդիացոց զրքին հետ դարձուեցան։ Մինչեւ նոյն ատեն Ուսթիոն կը յուսար որ միայն պարտիկ մեծագանգիներով քաղաքը պարնելով՝ առանց մեծ վնաս մը հասցնելու, քաղաքացիներն ոնձնատուր կ՚ելլան։ բայց տեսնելով որ յոյսը պարապի կ՚երթայ, ամսոյս 12ին Հռոմի ազգային ժողովքին գահերէցին թուղթ մը գրեց, որուն մէջ կը զրուցէ որ եթէ Հռոմայեցիք անկէ վերջն ալ դէմ դնելու ելլան, կը սոխարի բոլոր իր զօրութիւնն ի գործ դնել, բայց աս խիստ միջոցներուն ձեռք չզարկած՝ իրեն պարտք կը սեպէ իր միտքը քաղաքացոց ծանուցանելու, ուստի եւ իրենց յայտարարութիւնը մը կը խրկէ։ Բայց եթէ, կ՚ըսէ, աս յայտարարութիւնը ձեռքդ հասնելէն 12 ժամ վերջը պատշաճ պատասխան մը չեմ ընդունիր նէ, կը սոխարիմ ամէն կարելի սատակութեամբ քաղքին դէմ գործել։ Իսկ բուն քաղաքացոց առաջ յայտարարութեան մէջ զիրենք կը յորդորէ որ դէմ դնելով՝ իրենց երեւելի շէնքերն ու անգին իշատակարանները կործանել տալու վտանգի մէջ չդրնեն։ Նոյն իրիկունը ազգային ժողովքը ժողովուեցաւ

ցաւ. եւ որոշից որ միայն Լիսաբոն հետ եղած դաշնագրութիւնը զօրութիւն կունենայ, ուստի եւ Ուսիտանցին աւտոնոմիութիւնը չիկրնար բնդունուիլ։ Գիշերը հանգարտ անցնելէն ետեւ՝ առնոյն 13ին առաւուոց ժամը 9ին Ուսիտան սկսաւ քաղաքը սաստիկ զարնել, եւ երբեմն երբեմն քաղաքին վրայ նաեւ ռումբեր ու բէնդներ կը տեղային։

Կը գրուցուի որ Դեկտեմբերցուց ա. Սպանիացուց զօրքը նարէն Վէրեղրի հասած են։ Հռոմին դրսի հետ ունեցած հաղորդակցութիւնը գրեթէ բոլոր կտրուած է։ Պաղդիացիք քանի մը ջրանցները կոտրած են, որով եւ քաղքին մէջ ալիքէն ջրի կարօտութիւնը սկսած է զգացուիլ, նոյնպէս միսն ու հացն ալ հոգիւ քանի մը օրուան բաւական է։

— Ընտրիացիք Անգոնա ծովէն ու ցամաքէն սաստիկ զարնելով՝, քաղաքացիք առնոյս 18ին ասիրաւեցան անձնատուր ըլլալ, ու երկրորդ օրը կայսերական զօրքը ներս մտաւ։ Քաղքին կրած վնասը մեծ բան մը չէ, միայն հինգ տուն ոչնչած ու վատագի մթերանոց մը օգը եղած է։ Բոլոր պաշարման առնն կայսերականաց կորսնուած 30 հոգւոյ չափ մեռած ու 90 հոգւոյ չափ վիրաւորած են։

ԱՆԳԼԻԱ

Լոնտոն, Յունուար 4։ Անգլիայի թէ լրտեսներն եւ թէ պատգամաւորներուն խորհրդատան մէջ աս օրերս շարունակ Հռոմի վրայ հարց ու խնդիր կը լայ։ եւ դիւաւորապար անոր համար թէ արդեօք Պաղդիացիք Հռոմ զօրք չխուրցան՝ Անգղիայի պաշտօնականներուն բան մը չդանուցին, ու Անգղիայի դահլիճն ինչ պատասխան տուաւ, եւ թէ Աւստրիա ինչու միջին Խաւրիա (Դոմանա ու Հռոմ) մնաւ։ Ան հարցումներուն՝ այնչափ պաշտօնականները գրեթէ մի եւ նոյն պատասխանը տուին, որ Պաղդիացիք Ս. Քահանայապետը իր աշխարհական իշխանութիւնը մէջ հաստատելու համար Հռոմ զօրք խաւրելու մտքերնին մեզի յայտնեցին նէ, մենք ըսինք որ ընդդիմութիւն մը չունինք, ու Ս. Քահանայապետն իր աշխարհական իշխանութիւնը մէջ նորէն հաստատելը անհրաժեշտ հարկաւոր կը սեպինք, բայց կը կարծենք որ աս բանս քեռոպանական քանոնոնքով (չէրապանելու. ձեռքով իրարանցելով ու. խոսակցելով՝ **) կընոյ ըլլայ, ու միանգամայն Ս. Քահանայապետը գահը դարձած առնելը, անցած տարի տուած ապատութիւնները հաստատելու է։ Աւստրիային Դոմանա մնալուն վրայ մեզի նոյն կայսրութիւնն դեսպանը ծանոյց որ Աւստրիա մնալուը գաշնոյ ու դոմանեսկան երկիրներուն վրայ ունեցած ժառանգական իրաւանց զօրութիւնովը՝ Դոմանայի մէջ մնալու անանկ մեկ իշխանութիւն մ՚ունի որ ուրիշ ինչ եւ իրէ իտալական երկիրներու նկատմամբ ունը նմանը չկայ։ Իսկ Աւստրիային Հռոմէական երկիրները մնելով՝ Ս. Քահանայապետին ամէն կոչմանէ Անգղիայի վրայ յարձակուած էին, բայց նոյն անգարմանելու փորձառու եղան։

** Յայտնի է որ թէ Ս. Քահանայապետը եւ թէ Պաղդիացիք արդէն շատ անգամ փորձեցին որ ասոր իրենցը իրարանցելով, խոցելնելով ու հարցուցի եւնս միջոցներով լմընցնեն, բայց Հռոմայեցիք մնաւ անգամ թէ գրասենեկով ծառաներնը իրենց յանձնառութիւնը՝ ամէն բան ունեցաւ ըրին։

զէնք, պատերազմական միջոցը ու զինուորական զգեստներ գիւած էին։ Ընդհանուր միջոցները 12,000 Շեղջէզ՝ Իպրահիմ գօրավարին հրամանատարութեամբը անանկ յանկարծակի բերդին վրայ յարձակեցան, որ 3690 բերդապահ Դուսերան պատերազմի պատրաստուելու ժամանակ չգտնուցին, Ուսերան երեք մասին մեկը մեռցուցին, ու մնացեալները գերի բռնեցին որ եղբէն Ռուսերան իրենցմէ բանած գերիներուն հետ փոխանակեն։ Զերքեմները բերդին մէջ գտնուած պատերազմի միջոցները, նաեւ 150 ֆունտանոց հանելոյն առաջն, ու բերդին մնա տեղ մը բանակ դրին։ Բաէս։

ԼՈՒՍԻՏԱՆԻՆ ԿԱՄ ԲՈՐԴՈՒԿԱԼ

Օրորոցէն եկած լուրերը կը ծանուցանեն որ Կարոլոս Էլգիրդ Սարդինիայի թագաւորը սպան նեղութիւններէն ու հոգերէն ծանր հիւանդացեր է, ու բժիշկները գրեթէ ձեռքէ թողուցեր են։ Իսկ Լիւսանի լրագրիները կը հաստատեն որ մեռած է, բայց աս վերջին լուրը սուտ է։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆ

Կոստանդնուպոլսէն Աւստրիական քաղաքագիտ լրագրին Մայիսի 30ին առնակ կը գրեն։ "Փորը Ասիոյէն ժողուած պահեստի զօրքը (ռէզէրվը) երկու մասի բաժնուած է, որոնց մեկը Ասիի Սկեթանցի քովը Վէրի Եփէնտիի գաղար, իսկ մեկալը Ուամի Զիֆիֆլիքին բարձր տեղը անքն իր բանակը դրած է։ Ամէն մեկը 20,000 է։ Առանց թիւը յառաջացին 80,000 էր, վասն զի Փորը Ասիոյի Տաճկերները, կարծելով որ իրենց կրօնը պաշտպանելու համար անհուսելոյ դիմ պատերազմ պիտի ընեն, խումբ խումբ ինքնակամ եկան ու զինուոր դրուեցան։ Ես բանս մանրապէս կը յիշեմ ու կարելի ցուցնել թէ որչափ անհիմն է ան Եւրոպացի մամլոյներուն խօսքը, որոնք կը հաստատեն թէ Փոքր Ասիոյի Տաճկերը կրնան համար իրենց յառաջուան նախանձայոյզութիւնը հիմա չունին ու բոլորովին անտարբերութեան զարկած են։ Բարձրագոյն Կուսար աս 80 հազարին մէջէն միայն ամենէն բնտիրներն առնելով՝ 40 հազար հանեց, իսկ մեկալ 40 հազարը իր ծախքովը դարձուցուց Հայրենիքին խաղրեց։ Ես երկու հատուած պահեստի զօրքը հարկաւոր եղած ատեն պիտի օգնէ ան երկու մասնաւոր բանակներուն կամ գունդատներուն՝ որոնց մեկուն կենդրոնն է Կոստանդնուպոլիս, ու մեկալին՝ Իզմիրատ։ Ուստի դի հիմա Օսմանեան տէրութիւնն բոլոր զօրքը Բիպ միաշաբթի ջանքովը մեկ մասնաւոր բանակ կամ դիւմարտակ (Corps d'armée) բաժնուած է։

Ընտանց Ասիոյինը կը կենայ Իզմիր ատ ու կ'ըսուի Նոսեւ. Թիֆիռապահաց գունդ կամ՝ Անձնապահք (Ասքէրի խոսուս)։ Ան գունդատակին զօրքը կ'ատնուի նիզամիդիրէն (Իզնիկիրէն), Պուրսայէն, Զմիւռնիայէն, Մոդենէսիայէն, ու վերջապէս Փոքր Ասիոյի արեւմտեան կուսակալութիւններէն (Էշալէթներէն)։

Երկրորդ գունդատակը կ'ասուանուի Մոլլաքաշի կամ Ազբունի դրան բանակ (Տէրի սէռդէն օրդու)։ ու Կոստանդնուպոլս կը կենայ եւ կը կազմուի ազատուի ազատներէն (Սէրբեստիէն) պոլսաւէն։ ասոր զօրքն ալ Կոստանդնուպոլսի մերձակայ տեղերէն ու Փոքր Ասիոյի Սեւ ծովին վրայ եղող հիւսիսային քաղաքներէն կ'առնուի։

Երրորդ գունդատակը կ'ըսուի Ռումելի բանակ (Ռումէլի օրդուսու), իր կազմաւորութեան կենդրոնն ու կոչմանքն է Մանաստիր քաղաքը։ աս գունդատակին զօրաժողովն տեղեն է Կոստանդնուպոլսի մերձակայ տեղերէն զատ՝ Ռումելիի բոլոր մեկալ տեղուանքը, նաեւ Ալպանիացիք աս դիւմարտակին մէջ կը մտնեն, իսկ Պոսնիա ու Հերցեկովինա (Հէրսէկ) աս կարգը չեն համարուիր, ինչու որ ան կողմերն աս նոր կարգադրութիւններն դեռ չմնան։

Չորրորդ գունդատակը կ'ըսուի Փոքր Ասիոյի բանակ (Ասիայէ օրդուսու) ու իր կազմաւորութեան տեղն է Կարին (Էրզէրում)։ ասոր զօրք գունդատակը տեղերն են Փոքր Ասիոյի նեղքին կուսակալութիւնները, նաեւ պատերազմի վարժած շարքաշ ու դիմացկուն գիւղացիները։

Հինգերորդ գունդատակը կը կոչուի Ալարական բանակ (Ալարական օրդուսու)։ իր տեղն է Կոստանդին ու Պաղեստինի գաւառները (Փարաշ)։ ասոր կենդրոնն ալ է Դամասկոս։

Վեցերորդ գունդատակը կ'ըսուի Միջագետքի բանակ (Իրաք օրդուսու)։ ասոր շրջանակն ալ է Ասորիքի արեւելեան ու արեւելեան հարաւային գիմ եղած երկիրները մինչեւ Օսմանեան սահմանագիծը։ Ան գունդատակը կարգի գնող զօրաւորները Պաղատան կը նստին։ Հինգերորդ ու վեցերորդ գունդատակները շարունակ կը պատրաստեն, որովհետեւ ասոնց պատրաստն է ան կողմերուն հաստատուն բնակիչները իսլամական ցեղերուն յարձակումներէն պահպանել։

Ի սկզբան խորհուրդն ան էր որ աս գունդատակներուն ամէն մեկը 50,000 զօրք ունենայ, բայց աս բանս մինչեւ հիմա իրաք չհատարուեցաւ։ Զինուորական ծառայութեան ժամանակը 5 տարուան ինչպէս նոր մը հինգ տարի ծառայելէն ետքը կարձակուի նէ, պահեստի զօրքին կարգը կը սեպուի, ու քանի որ զինուորելու կարողութիւն ունի, կանչուած ատենը պիտի գայ։ Բարձրագոյն Դուռը կ'ուզէ նաեւ իր քրիստոնեայ հպատակներէն զօրք առնել. ու, աս բանս ոնպատշաճութիւն մը չկհամարիր, եւ ոչ ալ վտանգ մը կը վախնայ, բայց միայն իր ազգին ատամիները չկուզեցնելու համար շատ խնամատարութեամբ կը վարուի, ու քրիստոնեայ զինուոր չժողովը։ Ինչու որ Տաճկերուն ատամիները զինուորութիւն իրենց պարծանք մը կը սեպեն, ու քրիստոնեանները զէնք կրելու արժանի չեն դատուիր, դիւաւորապար ասոր համար որ իրենց աչքին առջեւը ինչ եւ իցէ պատերազմ՝ կրնան պատերազմ կ'երեւայ։ Բայց իրրեւ բացառութիւն մը Ալպանիայի մէջ հին դաշնադրութեանց զօրութեան քանի մը ապրիպատ. քրիստոնեայ ցեղեր, ինչպէս Միրիտիզները, զանազան գեղեցիներ ատեն բարձրագոյն Դրան զօրք կու տան, որոնք մեկալ Տաճկի զինուորներու. մէջ չեն խառնուիր, այլ առանձին գունդ կը կազմեն։ Իսկ անկոնոն (գոյնը գոյ) զօրքը կամ հրասակը՝ որ յառաջագոյն այնչափ բազմաթիւ էր, հիմա երիմալով կը քիչնայ։ Միայն հինգերորդ ու վեցերորդ գունդատակներն մէջ շատ կը գտնուին ու բոլորովին ալ չեկրնար վերցուիլ։ Օսմանեան տէրութիւնն վրայ աս զինուորական ծառայութիւնները հիմա շատ հարկաւոր են, որովհետեւ չկրնայ կենալ կենդ կը խօսին ու կը կարծեն որ այսպէս վաղը Օսմանեան տէրութիւնը պատերազմ պիտի ունենայ։ Մենք կրնանք ապահովցնել որ ասանկ վտանգ չկայ, մանաւանդ որ Կուսարպէ դրասանին ձեռքովը հաստատուած դաշնադրութեամբ Տաճկերը Ռուսաց հետ մեծապէս բարեկամնացան, մինչեւ նաեւ. Վալաքիայի մէջ մնացող Ռուս զօրաց վրայ Էսմէր փաշան պիտի հրամայէ։ Հոս (Կոստանդնուպոլիս) շատ լեհեր ու Մոնտաներ եկած են, որոնք ամենայն հպատակ կ'աշխատին, եւ ան եռեւ չմնաձուելու սուտ լուրեր կը հանեն որ իրենց գիտուն յառաջ ատեն, իրենց կողմը մոգ վատաբերին, եւ ինչպէս յառաջուան ժամանակները, նոյնպէս հիմակ ալ ամէն կարելի հնարքներով կը ջանան որ Օսմանեան կառավարութիւնն ալ իրենց ցանցին մէջ ձգեն։ Մոնտաներ յառաջագոյն Դուրին նստող գործակալը Էրլիզի աս օրերս հոս հասաւ, եւ ինչպէս գիշերի փարիզի մէջ, նմանապէս աս ալ հաստատը ինչ գինքը Մոնտաներ. գիսման կ'ատուանէ։ Ուրիշ երեւելի Մոնտան մ՚ալ հոս Պէլէմիին է։ Կ'ըսուի որ նոյն. Պոլսոյի բարձրագոյն Դրան արտաքին գործոց պաշտօնեին իմացուցի գրած ու իրենց սպանելու յորդորած ըլլայ, բայց Դուռը սկսանչ չիկրնար, մանաւանդ որ Հաստատի գիսման Պ. Շարիմոնը կոմին ու Իտալացի գիսման Պ. Դիգոմ ատենի կը հոկեն։

ԵԳԻՊՏՈՍ։ Ալէքսանդրիա, Յունիսի 6։ Ապրաս փաշան միշտ Դամիրի կը կենայ, ու կառավարութեան գործունէութիւնը բարբոքին եւ քաշուածի պէս է։ Ամէն հիւպատոսները՝ Ընդհանրին զատ՝ Դամիրէն Ալէքսանդրիա եկան։ Հիմա գրեթէ ամէն բան հոդացաւ Ալիին պէս է։—Ես օրերս զարմեալ՝ պատերազմական նաւ մը դէպ ի Կոստանդնուպոլիս գնայ։

ԼԻԲԻԱ։ Երբանիկ Ուրաբիայի (Ուէրէ) պատերազմին մէջ մեծապատ Սուլթանին գէնքը մնալու սկսաւ շատ յաղող երթալ։ Մէրքէի Շերիֆին ու թուսիկ փաշան 9 մեծ նաւերով ու 40 նաւակներով կրցան ցամաք գալը հանել, եւ Մէքքէ քաղաքն ու բոլոր Նրիանիի Արաբիայի գաւառը յաջողութեամբ ազատուեցաւ ընդդիմութեան մնան բանեցին։ Լայտ։

ԳՐԱՍԵՆԻՈՒԹԻՒՆԸ ԸՆԹԱՑՔԸ

ՎԻԵՆՆԱ, ՅՈՒՆԻՍԻ 29

Ամերիկայեան 100 ֆունտանոցի թղթեր՝	253 1/4	արծ.	Փոր.	2 տոկ
Ավստրիական 100 ֆունտանոցի փոխարէն՝	121	„	„	1/2 „
Լիսաբոնայ 300 Դրամանոց - լիրա՝	120	„	„	2 „
Լոնտոն 1 փունտ ոսկերէն՝	12.5	„	„	3 „
Համբուրգի 100 դրամանոց թղթեր՝	267	„	„	2 „
Ֆրանսա 300 ֆրանկ - լիրա՝	110	„	„	2 „
Մարսիլիա 300 Փրանկ՝	142	„	„	2 „
Միլան 300 աւստրիական լիրա՝	120 1/2	„	„	2 „
Փարիզ 300 Փրանկ՝	142 1/2	„	„	2 „
Փրանկֆուրտ - առ Մայն 120 Փորոտ -	121	„	„	3 „
Կոստանդնուպոլիս (Յունիսի 19)	370—372	Փարան՝	1	արծ. Փր.
առ ատենն 31 որ ենք՝				

Ս. ԼԻՆՆԱ Յունիսի 15էն մինչեւ 30 մինչեւ լիպրը (ֆունտը, 175 գրամ) 13 գրանդան է։

* Մոլլաքաշի ու Ազբունիայի մէջ գտնուող զորքերուն իրարանցելով՝ ասանկ եղաւ Լիլենանի մէջ դիրք բերելու ծանրութիւնն մը իրենց կիմացնելու։ ինչպէս որ ան կողմերու Հայրապետներու մէջը Լիլենանս եղ. բերելուն ու ծանրանալուն համար տիպար է որ հաստատելի մնան արդէն գրեցինք։